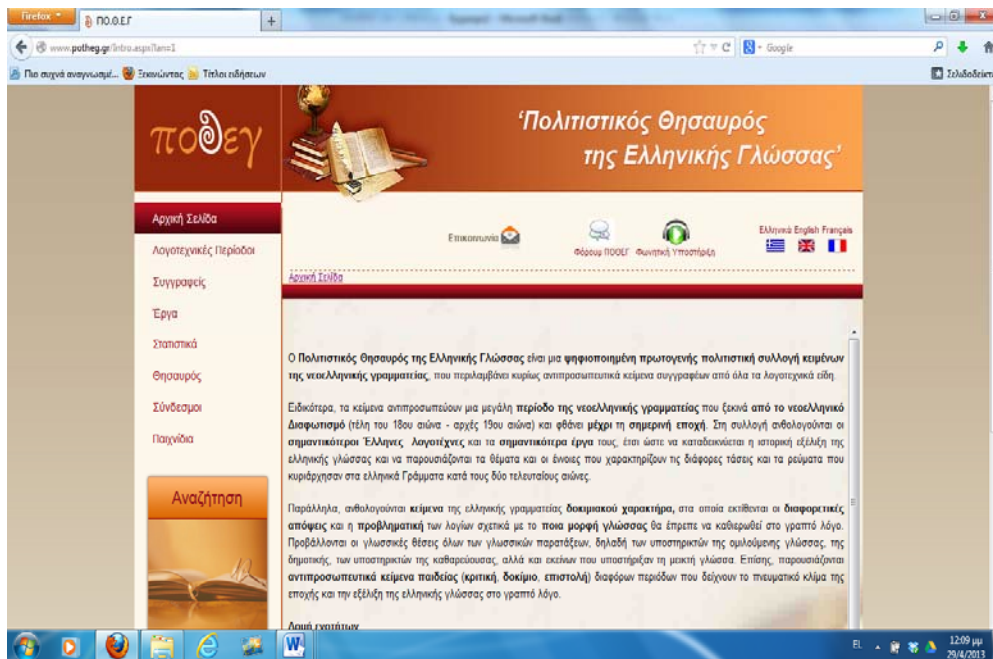

Ενδεικτικά θέματα (με ενδεικτικές λύσεις / απαντήσεις) για τη δοκιμασία / τεστ εισαγωγής από τα Γυμνάσια στα Πρότυπα Πειραματικά Λύκεια

Ενδεικτικά Θέματα Κατανόησης Κειμένων Ελληνικής Γλώσσας

ΘΕΜΑ 6

Κείμενο 1

Ο Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας είναι μια ψηφιοποιημένη πρωτογενής πολιτιστική συλλογή κειμένων της νεοελληνικής γραμματείας, που περιλαμβάνει κυρίως αντιπροσωπευτικά κείμενα συγγραφέων από όλα τα λογοτεχνικά είδη.

Ειδικότερα, τα κείμενα αντιπροσωπεύουν μια μεγάλη **περίοδο της νεοελληνικής γραμματείας** που ξεκινά από το **νεοελληνικό Διαφωτισμό** (τέλη του 18ου αιώνα - αρχές 19ου αιώνα) και φθάνει **μέχρι τη σημερινή εποχή**. Στη συλλογή ανθολογούνται οι **σημαντικότεροι Έλληνες λογοτέχνες** και τα **σημαντικότερα έργα** τους, έτσι ώστε να καταδεικνύεται η ιστορική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας και να παρουσιάζονται τα θέματα και οι έννοιες που χαρακτηρίζουν τις διάφορες τάσεις και τα ρεύματα που κυριάρχησαν στα ελληνικά Γράμματα κατά τους δύο τελευταίους αιώνες.

Παράλληλα, ανθολογούνται **κείμενα** της ελληνικής γραμματείας **δοκιμιακού χαρακτήρα**, στα οποία εκτίθενται οι **διαφορετικές απόψεις** και η **προβληματική** των λογίων σχετικά με το **ποια μορφή γλώσσας** θα έπρεπε να καθιερωθεί στο γραπτό λόγο. Προβάλλονται οι γλωσσικές θέσεις όλων των γλωσσικών παρατάξεων, δηλαδή των υποστηρικτών της ομιλούμενης γλώσσας, της δημοτικής, των υποστηρικτών της

καθαρεύουσας, αλλά και εκείνων που υποστήριξαν τη μεικτή γλώσσα. Επίσης, παρουσιάζονται **αντιπροσωπευτικά κείμενα παιδείας** (κριτική, δοκίμιο, επιστολή) διαφόρων περιόδων που δείχνουν το πνευματικό κλίμα της εποχής και την εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας στο γραπτό λόγο.

(Απόσπασμα από την αρχική σελίδα στο <http://www.potheg.gr/Intro.aspx?lan=1>,
τελευταία πρόσβαση 27/04/2013)

Κείμενο 2

Η γλώσσα [] όπως όλα τα πράγματα, αλλάζει μέσα στο χρόνο. [] Χρησιμοποιούνται καινούργιες λέξεις για να μιλήσουμε για καινούργια πράγματα. Η λέξη υπολογιστής ή κομπιούτερ π.χ. χρησιμοποιείται για να ονομάσει ένα καινούργιο εργαλείο που δεν υπήρχε παλιά. Αντίθετα, η λέξη *βοεβόδας*, που σήμαινε έναν αξιωματούχο στην περίοδο της Τουρκοκρατίας, ή η λέξη *γαλέρα*, που σήμαινε έναν παλιό τύπο караβιού με πανιά, δεν χρησιμοποιούνται σήμερα, γιατί δεν υπάρχουν πια βοεβόδες και γαλέρες. Τις λέξεις αυτές τις χρησιμοποιούν μόνο αυτοί που ασχολούνται ειδικά με παλιότερες εποχές.

Και τις δυο αυτές λέξεις, βοεβόδας και γαλέρα, τις πήρε η ελληνική γλώσσα από άλλες γλώσσες, τις δανείστηκε. Όλες οι γλώσσες δανείζουν η μία την άλλη. Σήμερα στα ελληνικά υπάρχουν πολλές λέξεις που προέρχονται από τα αγγλικά: *μπαρ*, *κομπιούτερ*. Από τα γαλλικά: *ασανσέρ*. Από τα τουρκικά: *καυγάς*, *μεράκι*. Αλλά και οι γλώσσες έχουν με τη σειρά τους δανειστεί από τα ελληνικά. Η λέξη *ντίσκο*, που μας φαίνεται αγγλική, προέρχεται από την ελληνική δίσκος (δισκοθήκη). Η λέξη *anahtar* [anaxtar] στα τουρκικά σημαίνει “κλειδί” και βγαίνει από την ελληνική λέξη *ανοιχτήρι*. Οι γλώσσες λοιπόν δεν έχουν σύνορα. Καθώς αλλάζει ο κόσμος γύρω μας, δανειζόμαστε από άλλες γλώσσες ή δανείζουμε σε άλλες γλώσσες, για να μπορέσουμε να μιλήσουμε για καινούργια πράγματα.

(Απόσπασμα από Α.- Φ. Χριστίδης, *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας*, εκδ.
Εφημερίδα «Το Βήμα», σ. 22.)

Κείμενο 3

[]Καμία ζωντανή γλώσσα δεν χάνεται όσο υπάρχουν άνθρωποι που τη μιλούν. Μόνο καταστάσεις στον χώρο της φαντασίας οδηγούν σε τέτοιες «γλωσσικές εξαφανίσεις». Εκείνο που πρέπει να μας ανησυχεί και να μας κρατάει συγχρόνως σε συνεχή εγρήγορση

και μέριμνα για τη γλώσσα μας είναι η ποιότητα των Ελληνικών που χρησιμοποιούμε.[] Γιατί άλλο άγνοια και άλλο βιασύνη και προχειρότητα. Ο νέος που κατηγορούμε για τις 500 λέξεις δεν είναι ο ίδιος αυτός που γράφει μια κανονική έκθεση στο σχολείο, που συναγωνίζεται χιλιάδες άλλων νέων στις εισαγωγικές εξετάσεις ή που εξετάζεται προφορικά σε διάφορα αντικείμενα, χρησιμοποιώντας πολύ περισσότερες, μερικές χιλιάδες εναλλασσομένων λέξεων;

Από αλλού θα έπρεπε, λοιπόν, να ξεκινήσουμε και άλλο να είναι το μέλημά μας για τη γλώσσα στον 21ο αιώνα. Όσο καλύτερα γνωρίζει κανείς τη γλώσσα του τόσο λιγότερο κινδυνεύει από ξένες επιρροές, από αδυναμίες και από όποια έννοια γλωσσικής εξασθένησης ή ατονίας. Αυτό σημαίνει πως πρέπει πρώτα-πρώτα να αρχίσουμε από τα παιδιά που πρέπει να τα κάνουμε να αγαπήσουν τη γλώσσα. Να διαβάσουν κείμενα: εξωγλωσσικά βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, ποικιλία κειμένων με προσεγμένο λόγο. Να διδάξουμε πιο σωστά και πιο αποτελεσματικά, δηλ. επικοινωνιακά, τη γλώσσα στο σχολείο, τη γραπτή αλλά και την πάντοτε παραμελημένη προφορική. Να διδάξουμε παράλληλα και συμπληρωματικά τη διαχρονική διάσταση της Ελληνικής, τα «παλιότερα Ελληνικά» μας, και να δώσουμε έμφαση κατά τη διδασκαλία στην ετυμολογική πλευρά του λεξιλογίου (βασικές ρίζες-σημασίες, οικογένειες λέξεων) και στην επαφή των παιδιών με κείμενα. Να αξιοποιήσουμε τις εκπληκτικές δυνατότητες που προσφέρουν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές με τη σύνταξη έξυπνων, προσεγμένων, έγκυρων, ποιοτικών προγραμμάτων γλώσσας, διευκολύνοντας την πρόσβαση όλων σ' αυτά. Η εξ αποστάσεως παιδεία για μεγάλους και μικρούς με προγράμματα γλώσσας, τα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει κανένας σπίτι του όποτε και όσο θέλει, προγράμματα ελκυστικά με αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας των πολυμέσων (κειμένου, ήχου, εικόνας), είναι ένα άλλο όπλο που μπορεί να αξιοποιηθεί, αφού ο 21ος αιώνας είναι φανερό ότι θα είναι ο αιώνας της πληροφορικής.[]

(Απόσπασμα από Γ. Μπαμπινιώτης, «Η ελληνική γλώσσα μπροστά στον 21ο αιώνα», εφημερίδα "Το Βήμα", 04.01.1998)

Ερωτήσεις κατανόησης:

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό- Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν σύμφωνα με το κείμενο **1**:
 - Ι. Το συγκεκριμένο απόσπασμα βρίσκεται στην Αρχική Σελίδα του ιστοχώρου πο@εγ.

- II. Ο Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας είναι ένα ηλεκτρονικό λεξικό της ελληνικής γλώσσας.
 - III. Ο Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας περιλαμβάνει κείμενα από την εποχή του νεοελληνικού Διαφωτισμού μέχρι τη σημερινή εποχή.
 - IV. Ο Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας παρουσιάζει ζητήματα που απασχόλησαν την ελληνική γλώσσα τους τελευταίους δύο αιώνες.
2. Σύμφωνα με το κείμενο **2** η γλώσσα αλλάζει. Να αναφέρεις δύο (2) λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό κατά τη γνώμη του συγγραφέα. Να χρησιμοποιήσεις αιτιολογικές προτάσεις στην απάντησή σου.
 3. Σύμφωνα με τον συγγραφέα στο κείμενο **3** πρέπει: *Να διδάξουμε παράλληλα και συμπληρωματικά τη διαχρονική διάσταση της Ελληνικής, τα «παλιότερα Ελληνικά» μας, και να δώσουμε έμφαση κατά τη διδασκαλία στην ετυμολογική πλευρά του λεξιλογίου (βασικές ρίζες-σημασίες, οικογένειες λέξεων) και στην επαφή των παιδιών με κείμενα. Να αξιοποιήσουμε τις εκπληκτικές δυνατότητες που προσφέρουν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές με τη σύνταξη έξυπνων, προσεγμένων, έγκυρων, ποιοτικών προγραμμάτων γλώσσας, διευκολύνοντας την πρόσβαση όλων σ' αυτά.* Να μεταφέρεις τα υπογραμμισμένα ρήματα σε Προστακτική έγκλιση και σε Β' πληθυντικό πρόσωπο. Τι παρατηρείς ότι αλλάζει στο ύφος του κειμένου;
 4. Η γλώσσα αλλάζει μέσα στο χρόνο υποστηρίζει ο συγγραφέας στο κείμενο **2**. Πώς μπορεί να αξιοποιήσει κάποιος το δικτυακό χώρο www.potheg.gr (πο@εγ, Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας) προκειμένου να παρατηρήσει πώς αλλάζει η ελληνική γλώσσα μέσα στον χρόνο;

Παραγωγή λόγου

Στην τάξη σου και με αφορμή τα παραπάνω κείμενα συζητάτε τους λόγους για τους οποίους αλλάζει η γλώσσα. Σε ένα άρθρο 250 περίπου λέξεων, που θα δημοσιεύσεις στην ιστοσελίδα του σχολείου σου, να παρουσιάσεις με επιχειρήματα κάποιους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσατε να μάθετε καλύτερα την ελληνική γλώσσα και να γνωρίσετε τις αλλαγές που έχουν συμβεί στην ιστορική της εξέλιξη.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Σωστό, II: Λάθος, III: Σωστό, IV: Σωστό.
2. Η γλώσσα αλλάζει
 - επειδή χρησιμοποιούμε καινούργιες λέξεις για να μιλήσουμε για καινούργια πράγματα
 - διότι κάποια πράγματα/καταστάσεις παύουν να υπάρχουν
3. **Διδάξτε** παράλληλα και συμπληρωματικά τη διαχρονική διάσταση της Ελληνικής, τα «παλιότερα Ελληνικά» μας, και **δώστε** έμφαση κατά τη διδασκαλία στην ετυμολογική πλευρά του λεξιλογίου (βασικές ρίζες-σημασίες, οικογένειες λέξεων) και στην επαφή των παιδιών με κείμενα. **Αξιοποιήστε** τις εκπληκτικές δυνατότητες που προσφέρουν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές με τη σύνταξη έξυπνων, προσεγγμένων, έγκυρων, ποιοτικών προγραμμάτων γλώσσας, διευκολύνοντας την πρόσβαση όλων σ' αυτά.

Το ύφος του κειμένου αλλάζει. Ενώ και στα δυο κείμενα εκφράζεται η υποχρέωση του προσώπου να κάνει κάτι, στο αρχικό κείμενο η υποχρέωση διατυπώνεται ως κάτι το επιθυμητό. Αντίθετα στο καινούργιο κείμενο η υποχρέωση διατυπώνεται ως προσταγή και μάλιστα το Β' πληθυντικό πρόσωπο επιτείνει την αίσθηση ότι οι σχέσεις δεν είναι ισότιμες ανάμεσα στους δυο πόλους της επικοινωνίας.

4. Ο δικτυακός χώρος (πο@εγ, Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας) προσφέρει τη δυνατότητα σε κάποιον να μελετήσει λογοτεχνικά κείμενα από την εποχή του νεοελληνικού Διαφωτισμού (τέλη του 18ου αιώνα - αρχές 19ου αιώνα) μέχρι τη σημερινή εποχή και να παρατηρήσει την ιστορική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας. Επίσης, μέσα από κείμενα της ελληνικής γραμματείας δοκιμακού χαρακτήρα, στα οποία εκτίθενται οι διαφορετικές απόψεις και η προβληματική των λογίων σχετικά με το ποια μορφή γλώσσας θα έπρεπε να καθιερωθεί στον γραπτό λόγο, έρχεται κάποιος σε επαφή με τις περιπέτειες της ελληνικής γλώσσας. Τέλος, μέσα από αντιπροσωπευτικά κείμενα παιδείας (κριτική, δοκίμιο, επιστολή) διαφόρων περιόδων έχει κάποιος τη δυνατότητα να παρατηρήσει την εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας στο γραπτό λόγο.

Παραγωγή λόγου

Οι μαθητές/τριες μπορούν να αξιοποιήσουν στοιχεία από τα δοσμένα κείμενα αλλά και να αντλήσουν επιχειρήματα από δικές τους εμπειρίες. Αυτό που αξιολογείται είναι η ικανότητά τους να διατυπώσουν αιτιολογημένες προτάσεις και το κείμενό τους να χαρακτηρίζεται από σαφήνεια, αλληλουχία και συνοχή.

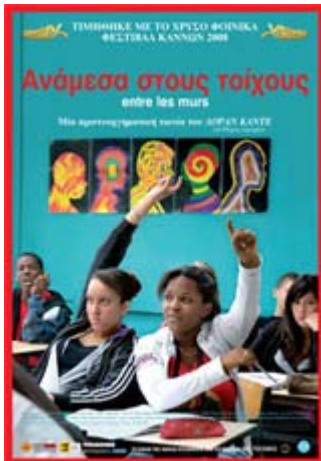
ΘΕΜΑ 7

Κείμενο 1

Ανάμεσα στους τοίχους

«Χρυσός» σχολικός ρεαλισμός

Καθηγητές και μαθητές αποδίδουν τη σκληρή πραγματικότητα της τάξης

[]

Το «Ανάμεσα στους τοίχους» του Λοράν Καντέ, που δικαίως τιμήθηκε με τον Χρυσό Φοίνικα στο φεστιβάλ των Καννών, διαδραματίζεται σε μια σχολική αίθουσα. Ανάμεσα στη μυθοπλασία και το ντοκιμαντέρ, η ταινία του Καντέ δεν μιλάει για ιστορίες εμπνευσμένων δασκάλων και πρόθυμων μαθητών. Φέρνει τον θεατή μπροστά σε μια δύσκολη και σκληρή πραγματικότητα, όπου η πλήξη από τη ρουτίνα και η

δυσανεξία¹ στην πειθαρχία διαδέχονται η μία την άλλη από την πλευρά των μαθητών. Απέναντί τους, οι καθηγητές, όσοι έχουν κουράγιο να συνεχίσουν, προσπαθούν να βρουν τρόπο επικοινωνίας με τα παιδιά. Όμως πολύ συχνά οι γλώσσες που μιλούν είναι πολύ διαφορετικές. []

Οι πάντες, καθηγητές και μαθητές, αντιμετωπίζουν διλήμματα σ' αυτό το σχολείο που βρίσκεται σε μια υποβαθμισμένη περιοχή του Παρισιού. Ο καθηγητής, που προσπαθεί να βρει τον τρόπο να κάνει τα παιδιά να μάθουν, αλλά δεν καταφέρνει πάντα να διατηρήσει την ψυχραιμία του από τη μια, οι μαθητές που φλέγονται να αμφισβητήσουν και συχνά πέφτουν στην αυθάδεια και την ανυπακοή από την άλλη. Όλοι προσπαθούν να κάνουν το σωστό και όλοι κάνουν λάθη, γιατί στην πραγματικότητα δεν υπάρχει μαγική συνταγή για τη γνώση, ειδικά όταν το περιβάλλον λειτουργεί αρνητικά.

(Απόσπασμα από Παναγιώτης Παναγόπουλος, Εφημερίδα *Καθημερινή*, 23 Οκτωβρίου 2008)

¹ **δυσανεξία** η [disaneksía] O25 : (ιατρ.) παθολογική κατάσταση κατά την οποία ο οργανισμός δεν μπορεί να ανεχθεί ορισμένες τροφές ή άλλες ουσίες: *Παρουσιάζει ~ στο γάλα και στα γαλακτομικά προϊόντα.* <http://www.greek-language.gr>

Κείμενο 2

Το Γυμνάσιο, το μοναδικό τότε, είχε πολλά προβλήματα στέγης και καθηγητών. Εκατό μαθητές σε κάθε τμήμα, τα βιβλία παλιά, κακογραμμένα και δανεικά από δεύτερο και τρίτο χέρι. Ήταν γραμμένα στην καθαρεύουσα, που έπρεπε να τη μάθουν, μαζί με τα αρχαία Ελληνικά, παιδιά που μόλις ήξεραν τη γλώσσα του χωριού τους. Τι να κάνουν οι άνθρωποι και τι παιδεία να προσφέρουν. Έφταναν από τα χωριά της επαρχίας φτωχά και φοβισμένα παιδάκια να δώσουν εισαγωγικές εξετάσεις για το Γυμνάσιο προφορικές και γραπτές. Δεν γνώριζαν κανένα. Μαζεύονταν στο προαύλιο, κούρνιαζαν² κατάχλωμα σε μια γωνιά κατά χωριά. Τα είχαν χαμένα. Μεγάλη πόλη, μεγάλο σχολείο, άλλοι, «σπουδαίοι» δάσκαλοι. Ένας καλός μαθηματικός που είχε τη φήμη αυστηρού καθηγητή έμπαινε το πρωί στο προαύλιο με τις τσέπες γεμάτες καραμέλες. Τις μοίραζε στους μικρούς με πολλά χαμόγελα μήπως και ξεθαρρέψουν.[]

Γιατί έξι ολόκληρα χρόνια, όσο κρατούσε η θητεία τους στο Γυμνάσιο, τα παιδιά στοιβάζονταν αρκετά μαζί σ' ένα ενοικιασμένο δωμάτιο. Ζούσαν με τα τρόφιμα που έφταναν από το χωριό στο εβδομαδιαίο παζάρι μέσα σ' έναν τορβά³. Μάθαιναν γράμματα με τη γκαζολάμπα⁴. [] Μακριά από τα σπίτια τους ένωσαν πολύ νωρίς «ακαδημαϊκοί πολίτες». Πολλά από αυτά τα παιδιά έγιναν αργότερα καλοί επιστήμονες, διακρίθηκαν σε πολλούς τομείς, δεν λέει όμως κανείς την αλήθεια, αν υποκρίνεται ότι νοσταλγεί το σχολείο και την εκπαίδευση εκείνης της εποχής. Θυμάται όμως τους καινούριους καλούς φίλους που έκανε, τις καινούριες συγκινήσεις που έζησε. Οι προσωπικές ανησυχίες, τα διαβάσματά μας, οι συζητήσεις και οι αναζητήσεις, το ελεύθερο πρόγραμμα, μας βοήθησαν να σταθούμε στα πόδια μας και να δούμε με περισσότερη αισιοδοξία το μέλλον μας μέσα στην αθλιότητα των συνθηκών εκείνης της εποχής.

(Απόσπασμα από Κώστας Προκόβας, *Τα παιδιά της Μνημοσύνης*, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 93-95)

² **κούρνιαζω** [kuɾnázɔ] P2.1α μππ. *κούρνιασμένος* : **1.** για πτηνά που ησυχάζουν αποτραβηγμένα, συνήθ. μετά τη δύση του ηλίου, όταν πρόκειται να κοιμηθούν: *Τα πουλιά κούρνιαζαν πάνω στα κλαδιά.* **2.** (μτφ.) **α.** (οικ.) αποτραβιέμαι σε μέρος απόμερο ή βρίσκω μια γωνιά, ένα κατάλυμα, για να ησυχάσω, να απομονωθώ: *Ανέβηκε τη σκάλα αργά και πήγε να κούρνιασει στη σοφίτα.* || *Κούρνιασε στον ώμο του.* **β.** για κτ. που είναι απομονωμένο ή κρυμμένο κάπου: *Η μικρή πολιτεία κούρνιασμένη στην άκρη του βράχου Μέσα του κούρνιαζε ο φόβος.* <http://www.greek-language.gr>

³ **τορβάς** ο [torvás] & **ντορβάς** ο [dorvás] & **τουρβάς** ο [turvás] & **ντουρβάς** ο [durvás] O1 : πάνινη σακούλα που χρησιμοποιούν οι χωρικοί για να βάζουν: **α.** την τροφή τους· ταγάρι. <http://www.greek-language.gr>

⁴ **γκαζόλαμπα** η [gazólamba] O27α : λάμπα πετρελαίου: *Στο καταφύγιο είχαμε μόνο γκαζόλαμπες.* <http://www.greek-language.gr>

Κείμενο 3

Γελοιογραφία του ΚΥΡ

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη Σωστό ή Λάθος τις προτάσεις που ακολουθούν:
 - I. Η ταινία «Ανάμεσα στους τοίχους» είναι ντοκιμαντέρ.
 - II. Η ταινία «Ανάμεσα στους τοίχους» παρουσιάζει με τρόπο ρεαλιστικό τη σκληρή πραγματικότητα της σχολικής τάξης.
 - III. Στο κείμενο 1 ο συγγραφέας συμφωνεί με τη βράβευση της ταινίας «Ανάμεσα στους τοίχους» με το Χρυσό Φοίνικα στο φεστιβάλ των Καννών.
 - IV. Η σχολική ζωή στο κείμενο 2 παρουσιάζεται με τρόπο νοσταλγικό.
 - V. Οι εκπαιδευτικοί στα κείμενα 1 και 2 παρουσιάζονται αδιάφοροι απέναντι στα προβλήματα των μαθητών τους.
2. Να περιγράψεις τη γελοιογραφία του ΚΥΡ. Πρόσεξε ιδιαίτερα τον αριθμό των μαθημάτων και τη γλώσσα που χρησιμοποιείται. Τι νομίζεις ότι θέλει να δείξει;
3. Να εντοπίσεις τα σημεία στα οποία τα κείμενα 1, 2 και 3 φαίνεται ότι «συνομιλούν».

4. Δεν γνώριζαν κανένα. Μαζεύονταν στο προαύλιο, κούρνιαζαν κατάχλωμα σε μια γωνιά κατά χωριά. Τα είχαν χαμένα. Μεγάλη πόλη, μεγάλο σχολείο, άλλοι, «σπουδαίοι» δάσκαλοι.

Οι προτάσεις στο παραπάνω απόσπασμα δεν συνδέονται μεταξύ τους. Κάποιες όμως από αυτές περιγράφουν αιτίες και κάποιες αποτελέσματα. Αν ο συγγραφέας ήθελε να συνδέσει αιτίες και αποτελέσματα χρησιμοποιώντας κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις, τι αλλαγές θα έκανε; Να ξαναγράψεις το κείμενο αυτό χρησιμοποιώντας τις λέξεις «επειδή» και «καθώς», όπου νομίζεις ότι χρειάζεται και να κάνεις όποιες άλλες αλλαγές νομίζεις αναγκαίες.

Παραγωγή λόγου

Η επικοινωνία ανάμεσα σε μαθητές και εκπαιδευτικούς συχνά είναι δύσκολη. Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Εκπαιδευτικών (5 Οκτωβρίου) γράφεις μια επιστολή (200-250 λέξεων) προς τους καθηγητές, που θα δημοσιευθεί σε τοπική εφημερίδα, για να προτείνεις τρόπους με τους οποίους θα βελτιώσουν την επικοινωνία με τους μαθητές και τις μαθήτριά τους.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Λάθος, II: Σωστό, III: Σωστό IV: Λάθος V: Λάθος
2. Στη συγκεκριμένη γελοιογραφία αναπαριστάνεται η έναρξη της σχολικής χρονιάς με σαρκαστικό χιούμορ. Ο μαθητής παρουσιάζεται δεμένος να δέχεται τα ομαδικά πυρά των εκπαιδευτικών μετά την εντολή του διευθυντή «Πυρ!!!». Οι εκπαιδευτικοί παρουσιάζονται να είναι όμοιοι στην εμφάνιση, μολονότι τα καταιγιστικά πυρά διαφέρουν, καθώς εκτοξεύονται στη γλώσσα διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων (αρχαία ελληνική γλώσσα, γεωμετρία, χημεία, φυσική, θρησκευτικά, λατινικά κ.α). Σε όλες τις περιπτώσεις χρησιμοποιείται καθαρεύουσα γλώσσα, ενώ τα πρόσωπα των εκπαιδευτικών φωτίζονται από χαμόγελο. Ο διευθυντής παριστάνεται με συντηρητικό κουστούμι και εμφάνιση να δίνει εντολές και να συντονίζει την κατάσταση. Αυτό που νομίζω ότι δείχνει η γελοιογραφία είναι ο βομβαρδισμός των πληροφοριών που δέχονται οι μαθητές σε γλώσσα δυσνόητη γι' αυτούς. Η σκηνή του εκτελεστικού αποσπάσματος που αναπαριστάνεται δείχνει τον τρόπο που ο ΚΥΡ εννοεί τη μαθησιακή διαδικασία: οι μαθητές παρουσιάζονται σαν θύματα και οι εκπαιδευτικοί σαν εκτελεστές τους.
3. Μολονότι πρόκειται για κείμενα διαφορετικού είδους και παρουσιάζουν διαφορετικές εποχές, «συνομιλούν» σε κάποια σημεία. Στο κείμενο **1** οι μαθητές προέρχονται από υποβαθμισμένες περιοχές του Παρισιού. Ανάλογα στο κείμενο **2** οι μαθητές έρχονται από χωριά, στοιβάζονται σε νοικιασμένα σπίτια και ζουν σε άθλιες συνθήκες. Και στα δυο κείμενα υπάρχουν εκπαιδευτικοί που επιχειρούν περισσότερο ή λιγότερο πετυχημένα να επικοινωνήσουν με τους μαθητές τους. Το κείμενο **3** φαίνεται ότι «συνομιλεί» με το κείμενο **2** ως προς τη χρήση της καθαρεύουσας. Η γλώσσα των μαθημάτων και στα δύο κείμενα είναι στην καθαρεύουσα.

4. Καθώς δεν γνώριζαν κανένα, μαζεύονταν στο προαύλιο και κούρνιαζαν κατάχλωμα σε μια γωνιά κατά χωριά. Επειδή η πόλη ήταν μεγάλη, το σχολείο μεγάλο και υπήρχαν άλλοι, σπουδαίοι, δάσκαλοι, τα είχαν χαμένα.

Παραγωγή λόγου

Αναμένουμε

- Την προσφώνηση προς τους αποδέκτες, δεδομένου ότι πρόκειται για επιστολή.
- Ύφος σοβαρό και γλώσσα προσεγμένη, καθώς η επιστολή απευθύνεται σε καθηγητές και θα δημοσιευτεί στην τοπική εφημερίδα.
- Σαφείς προτάσεις για τη βελτίωση της επικοινωνίας, που να μπορούν να υλοποιηθούν.

ΘΕΜΑ 8

Κείμενο 1

Ξαναβρίσκοντας τις χαμένες γεύσεις

Πολύς κόσμος παρακολουθεί απελπισμένος τα τριγλυκερίδια και τη χοληστερίνη ν' ανεβαίνουν και – τι ειρωνεία – δεν ξέρει τι να φάει για να το αντιμετωπίσει. Με μια κουβέντα θα πω, να φάει ό,τι έτρωγε η γιαγιά του και όπως το έτρωγε. Δηλαδή, τα φαγητά που παλιότερα τα υπαγόρευε η ανέχεια η οικονομική και η περιορισμένη ελληνική παραγωγή.[]

Μου φαίνεται απίστευτο να μην ξέρει κανείς τι να φάει αντί για κρέας, σε μια χώρα που η μαγειρική της παράδοση αποκλείει ρητά την κατανάλωση ζωικών προϊόντων το μισό σχεδόν χρόνο. Έτσι που αλλάξαμε άκριτα τις συνήθειές μας θα τρελάνουμε και τις καημένες τις γιαγιάδες. «Αν ήξερα πως θα ερχόσουν θα έφτιαχνα ένα φαΐ της προκοπής» μου είπε μια ογδοντάχρονη σε χωριό των Γρεβενών. Ξέρετε βέβαια τι εννοούσε να μαγειρέψει κρεατικά, ενώ την ίδια μέρα είχε μέσα στην κατσαρόλα της το δικό της γεύμα που ήταν λάπατα μαγειρευτά με κορόμηλα και τσάγαλα (τα χλωρά αμύγδαλα). Το είδα αυτό το φαγητό και τα έχασα. «Δεν είναι τίποτα», μου είπε η κυρία, «το έκανε η γιαγιά μου αλλά εμένα μου αρέσει και το συνεχίζω». Αυτό το αριστούργημα (το δοκίμασα και το «συνεχίζω» κι εγώ τώρα) το θεωρούσε τίποτε και νόμιζε πως το κοψίδι είναι πιο καθωσπρέπει.

Αυτό είναι! Η ποικιλία κάνει το φαγητό λαχταριστό και χορταίνει την καρδιά. Και η απαγόρευση του κρέατος ηχεί δραματική, επειδή έχουμε ξεσυνηθίσει όλα τα υπέροχα φαγητά χωρίς αυτό. Ας ξαναδώσουμε λοιπόν σε κάθε φαγητό τη γεύση του στο τραπέζι μας και για την υγεία και για την ποικιλία που χρωματίζει ζωντανά την καθημερινότητα, για να διευρύνουμε το γαστρονομικό μας ορίζοντα, για να καλλιεργήσουμε τη γεύση μας και για να την εμπλουτίσουμε.[]

(Εύη Βουτσινά, «Ξαναβρίσκοντας τις χαμένες γεύσεις», από τον Ημερήσιο Τύπο, στο βιβλίο *Έκφραση Έκθεση για το Ενιαίο Λύκειο. Θεματικοί κύκλοι*, ΟΕΔΒ, Αθήνα, σ. 125-6.)

Κείμενο 2

Γλυκό τσάι με δυόσμο

«Θα ήθελα ένα τσάι δικό σας, τυνησιακό, χωρίς ζάχαρη», παρήγγειλε ένα μέλος της δημοσιογραφικής αποστολής που επισκέφτηκε τις προηγούμενες μέρες την κοντινή, αλλά εντέλει άγνωστη Τυνησία, με τα πολλά κοινά και τα πολλά διαφορετικά πολιτισμικά

στοιχεία. Η συνάδελφος παρήγγειλε το τσάι σε καφέ του αεροδρομίου της Τύνιδας, απ' όπου περνούν κάθε χρόνο εκατομμύρια τουρίστες. «Α, τυνησιακό τσάι, σκέτο, δεν υπάρχει. Αν θέλετε σκέτο, μπορείτε να πάρετε αγγλικό τσάι»!

Γιατί μας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση αυτή η μικρή λεπτομέρεια ενός πολύ πλούσιου σε εμπειρίες ταξιδιού; Γιατί κανείς παρατηρεί καλύτερα τον εαυτό του, όταν βλέπει πώς αντιδρά ο άλλος για το ίδιο θέμα. [] Γιατί σε έναν τόπο, όπως η Ελλάδα, με πολλά και ενδιαφέροντα ήθη, γαστριμαργικές επιλογές και πολιτισμικές παραδόσεις, στις τουριστικές περιοχές σερβίρουν αποκλειστικά και μόνο αγγλικό breakfast, ανοίγουν επιχειρήσεις που δεν διαφέρουν σε τίποτα από τις παμπ που έχουν στις πόλεις τους οι τουρίστες –ως προς το στυλ, τη διακόσμηση και το ύφος– με λίγα λόγια κάνουν ό,τι μπορούν για ν' αλλάξουν τα χαρακτηριστικά του τόπου τους, τα οποία δέλεασαν κάποτε τους πρώτους τουρίστες, για να γίνουν σιγά σιγά όλα αυτά τα μέρη –νησιά κυρίως– ταξιδιωτικοί προορισμοί και ν' αρχίσει να αναπτύσσεται αυτό που αργότερα ονομάστηκε «βιομηχανία του τουρισμού». Ο νεαρός Τυνησιος υπάλληλος υπερασπίστηκε τον τρόπο που πίνεται το τσάι στη χώρα του και δεν έκανε εκπτώσεις, ούτε καν σκέφτηκε να προσαρμόσει το προϊόν του στις επιθυμίες και τις προτιμήσεις των χιλιάδων καθημερινών πελατών του.[]

Έτσι, σ' ένα σύγχρονο και εξοπλισμένο σταθμό για ταξιδιώτες, ανάμεσα στην έρημο και την Τύνιδα, υπάρχει μια επιγραφή – στα ελληνικά: «Αν θέλετε φραπέ, μπορείτε να μπειτε πίσω από τον πάγκο και τον φτιάξετε μόνοι σας»!

(Διασκευασμένο απόσπασμα Όλγα Σελλά, εφημερίδα *Η Καθημερινή*, 21.09.10)

Κείμενο 3

Michael Kountouris © EduCartoon

Πηγή: www.educartoon.gr

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό – Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν :
 - I. Το κείμενο **1** υποστηρίζει ότι και οι γιαγιάδες δεν ξέρουν πια τι είναι σωστό στη διατροφή μας.
 - II. Το κείμενο **1** θέλει να μας πείσει να καταργήσουμε εντελώς το κρέας από τη διατροφή μας.
 - III. Η συγγραφέας στο κείμενο **2** πιστεύει ότι είναι σωστό οι επισκέπτες στην Τυνησία να μην έχουν διάφορες επιλογές, όταν παραγγέλνουν τσάι.
 - IV. Στο κείμενο **2** γίνεται φανερό ότι οι Έλληνες συνηθίζουν να ζητάνε φραπέ στην Τυνησία.
 - V. Το περιστατικό με την παραγγελία του τσαγιού ήταν η σημαντικότερη εμπειρία του ταξιδιού στην Τυνησία.

2. Να δώσεις έναν άλλο τίτλο στο κείμενο **2**, ο οποίος να ανταποκρίνεται στο περιεχόμενό του.
3. Τι νομίζεις ότι σχολιάζει η γελοιογραφία (κείμενο **3**); Με ποιο από τα δύο κείμενα (**1** ή **2**) έχει κάποια σχέση; Να γράψεις με συντομία την άποψή σου.
4. *Το είδα αυτό το φαγητό και τα έχασα.* Να ξαναγράψεις αυτές τις δύο προτάσεις με δύο τρόπους:
 - I. Η μία πρόταση να χρησιμοποιείται ως αιτιολόγηση της άλλης
 - II. Οι προτάσεις να συνδεθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να φαίνεται ποια πράξη προηγήθηκε χρονικά και ποια ακολούθησε.Τι αλλάζει ως προς το ύφος του κειμένου;

Παραγωγή λόγου

Νομίζεις ότι θα πρέπει να αξιοποιήσουμε την ελληνική παράδοση στη διατροφή μας; Για ποιους λόγους; Να αναπτύξεις αιτιολογημένα την άποψή σου σε ένα κείμενο 250 περίπου λέξεων, που θα παρουσιάσεις σε μια εκδήλωση του σχολείου σου με θέμα την υγιεινή διατροφή και προσκεκλημένους τους γονείς των μαθητών και μαθητριών.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Σωστό, II: Λάθος, III: Λάθος, IV: Σωστό, V: Λάθος
2. Ο τίτλος μπορεί να είναι κυριολεκτικός ή μεταφορικός. Θα πρέπει να αφορά τη σχέση της παραδοσιακής διατροφής με την ανάπτυξη του τουρισμού στην Τυνησία και στην Ελλάδα. Μπορεί να δίνει βάρος είτε στη στάση της Τυνησίας απέναντι στο θέμα είτε της Ελλάδας ή και στα δύο.
3. Η γελοιογραφία σχολιάζει ειρωνικά την τάση των σύγχρονων νέων να καταναλώνουν έτοιμο φαγητό όχι ιδιαίτερα υγιεινό. Είναι σαν να είναι ζωσμένοι με εκρηκτικά για να ανατιναχθούν. Σχετίζεται με το περιεχόμενο του κειμένου **1**, και ιδιαίτερα με το περιεχόμενο της πρώτης παραγράφου.
4. I: Επειδή το είδα αυτό το φαγητό, τα έχασα.
II: Όταν (αφού) το είδα αυτό το φαγητό, τα έχασα.
Το ύφος χάνει την αμεσότητά του, αλλά είναι πιο ξεκάθαρη η σχέση ανάμεσα στις ενέργειες που περιγράφονται.

Παραγωγή λόγου

Το κείμενο είναι προσχεδιασμένος προφορικός λόγος. Ενδεχομένως υπάρχουν κάποια χαρακτηριστικά προφορικότητας. Ζητούμενο είναι η σαφήνεια των επιχειρημάτων, η συνοχή και η αλληλουχία τους. Μπορεί και είναι επιθυμητό, να αξιοποιηθούν στοιχεία από τα κείμενα 1, 2 και 3.

ΘΕΜΑ 9

Κείμενο 1

Στον ταξιδιώτη που για πρώτη φορά έρχεται στην Ελλάδα, τίποτα δεν κάνει τόση εντύπωση όσο τα γυμνά γκρίζα βουνά που απλώνονται σ' όλη την απεραντοσύνη του ορίζοντα. Αλλά και οι περισσότεροι Έλληνες δεν έχουν καλύτερη εντύπωση για τον τόπο τους, που τον θεωρούν ξερό, άγονο και φτωχό. Η πραγματικότητα είναι όμως διαφορετική κι όποιος θελήσει να δει λίγο πιο προσεκτικά τα πράγματα, με έκπληξη θα μάθει πως το 1/5 της επιφάνειας του ελλαδικού χώρου - ποσοστό όχι χαμηλότερο από αυτό που έχουν πολλές χώρες της Ευρώπης - είναι σκεπασμένο με δάση, αλλά, προπαντός, θ' ανακαλύψει ότι η φαινομενικά φτωχή βλάστηση των βουνών και των λόφων, κρύβει μια από τις πλουσιότερες και πιο ενδιαφέρουσες χλωρίδες της ηπείρου μας.

Πουθενά στην Ευρώπη οι συνθήκες δεν είναι τόσο ευνοϊκές για την ανάπτυξη μιας τόσο πλούσιας χλωρίδας. Αυτό οφείλεται στη γεωλογική ιστορία του τόπου, στις ιδιαίτερες κλιματολογικές συνθήκες, και προ παντός, στη γεωγραφική του διαμόρφωση και τοποθέτηση, που τον κάνει να έχει μια καταπληκτική ποικιλία φυτών από τη Μεσόγειο, την Ευρώπη, την Ασία και τη Βόρειο Αφρική. Σ' αυτό πρέπει να προσθέσουμε και τον ατέλειωτο διαμελισμό, σε βουνά, χαράδρες, ποταμούς, λίμνες και νησιά, που το καθένα προσφέρει δικές του οικολογικές συνθήκες, ιδιαίτερα ευνοϊκές για την ανάπτυξη χωριστών φυτικών κοινωνιών. Μέσα σ' αυτή την ποικιλία των βιοτόπων βρίσκονται τα εκπληκτικά αγριολούλουδα των χιονισμένων κορυφών, τα ανθεκτικά ξερόφυτα των βράχων, τα μυρωδάτα βότανα των λόφων, οι περικοκλάδες των δασών, κι όλα αυτά τα σπάνια και ενδημικά⁵ φυτά, που δίνουν στην ελληνική χλωρίδα την μοναδικότητά της.

Παρόλο που η βλάστηση υποβλήθηκε για χιλιάδες χρόνια στην καταστρεπτική επίδραση της ανθρώπινης παρουσίας, πάνω από 6000 είδη φυτών κατάφεραν να επιζήσουν μέχρι σήμερα, κάνοντας την Ελλάδα ένα από τα μέρη της Ευρώπης με την πλουσιότερη χλωρίδα.

⁵ **ενδημικός -ή -ό** [enðimikós] Ε1 : **α.**(ιατρ.) για λοιμώδη νόσο που εμφανίζεται σε ορισμένο τόπο τακτικά ή συνεχώς και προσβάλλει περιορισμένο αριθμό ατόμων: *Ενδημικό νόσημα. Ενδημική μορφή νόσου. Η νόσος εμφανίζεται ως ενδημική στις χώρες της Ασίας, προσβάλλει όμως και άλλες χώρες με τη μορφή επιδημίας.* || (μτφ.): *Ενδημικά κοινωνικά φαινόμενα.* **β.** (βοτ., ζωολ.) που αναπτύσσεται σε μια ορισμένη περιοχή, που έχει περιορισμένη γεωγραφική εξάπλωση: *Ενδημικά φυτά / είδη.*
www.greek-language.gr

(Έλμουτ Μπάουμαν, *Η ελληνική χλωρίδα στο μύθο, στην τέχνη και στη λογοτεχνία*, απόδοση στα ελληνικά Πέτρος Μπρούσαλης. Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσεως, Αθήνα 1993, σ. 10.)

Κείμενο 2

Ο ήλιος

Εσείς στεριές και θάλασσες,
τ' αμπέλια κι οι χρυσές ελιές,

ακούτε τα χαμπέρια μου
μέσα στα μεσημέρια μου.

«Σ' όλους τους τόπους κι αν γυρνώ
μόνον ετούτον αγαπώ!»

Από τη μέση του εγκρεμού
στη μέση του άλλου πέλαγου

κόκκινα, κίτρινα σπαρτά,
νερά πράσινα κι άπατα.

«Σ' όλους τους τόπους κι αν γυρνώ
μόνον ετούτον αγαπώ!»

Με τα μικρά χαμίνια⁶ του
Καβάλα στα δελφίνια του...

Οδυσσέας Ελύτης, *Ο ήλιος ο ηλιάτορας*.

⁶ **χαμίνι** το [χαμίνι] Ο44 : παιδί, κυρίως αγόρι, που γυρίζει στους δρόμους· αλητάκος. www.greek-language.gr

Κείμενο 3

1948, ΑΙΓΑΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ, έκδοση Γενικής Γραμματείας Τουρισμού, καλλιτεχνική σύνθεση: Π. Τέτσης

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό – Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν :
 - I. Το ελληνικό τοπίο είναι ξερό, άγονο και φτωχό, σύμφωνα με το κείμενο **1**.
 - II. Ο συγγραφέας στο κείμενο 1 εξηγεί τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη της χλωρίδας στον Ελλαδικό χώρο.
 - III. Ο Οδυσσέας Ελύτης στο κείμενο 2 προβάλλει τα γυμνά γκρίζα βουνά που απλώνονται σ' όλη την απεραντοσύνη του ορίζοντα.
2. Να παρουσιάσεις την εικόνα του ελληνικού τοπίου που αναδεικνύεται μέσα από το ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη **Ο ήλιος**.
3. Ποια χαρακτηριστικά του ελληνικού τοπίου προβάλλονται στη αφίσα (Κείμενο **3**) της Γενικής Γραμματείας Τουρισμού το 1948; Ποια αντίληψη για το ελληνικό τοπίο φαίνεται να αναπαράγουν σε σχέση με όσα αναφέρονται στο κείμενο 1;

4. Μέσα σ' αυτή την ποικιλία των βιοτόπων βρίσκονται τα εκπληκτικά αγριολούλουδα των χιονισμένων κορυφών, τα ανθεκτικά ξερόφυτα των βράχων, τα μυρωδάτα βότανα των λόφων, οι περικοκλάδες των δασών, κι όλα αυτά τα σπάνια και ενδημικά⁷ φυτά, που δίνουν στην ελληνική χλωρίδα την μοναδικότητά της. Να καταγράψεις τα υποκείμενα στο υπογραμμισμένο ρήμα και να παρατηρήσεις πώς συνδέονται μεταξύ τους. Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας ως προς το ύφος του κειμένου με αυτό τον τρόπο σύνδεσης των υποκειμένων;

Παραγωγή λόγου

Σε ένα φίλο σου ο οποίος δεν ζει στην Ελλάδα και θα ήθελες να τον προσκαλέσεις για διακοπές το καλοκαίρι να περιγράψεις σε ένα γράμμα 200-250 λέξεων το ελληνικό τοπίο.

⁷ **ενδημικός -ή -ό** [enðimikós] Ε1 : **α.**(ιατρ.) για λοιμώδη νόσο που εμφανίζεται σε ορισμένο τόπο τακτικά ή συνεχώς και προσβάλλει περιορισμένο αριθμό ατόμων: *Ενδημικό νόσημα. Ενδημική μορφή νόσου. Η νόσος εμφανίζεται ως ενδημική στις χώρες της Ασίας, προσβάλλει όμως και άλλες χώρες με τη μορφή επιδημίας.* || (μτφ.): *Ενδημικά κοινωνικά φαινόμενα.* **β.** (βοτ., ζωολ.) που αναπτύσσεται σε μια ορισμένη περιοχή, που έχει περιορισμένη γεωγραφική εξάπλωση: *Ενδημικά φυτά / είδη.*
www.greek-language.gr

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις κατανόησης:

1. I: Λάθος, II: Σωστό III: Λάθος
2. Στο ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη ο ήλιος, η θάλασσα, τα αμπέλια και οι ελιές, τα πολύχρωμα σπαρτά, τα βαθιά νερά και οι απόκρημνοι γκρεμοί, είναι χαρακτηριστικά του ελληνικού τοπίου που προβάλλονται.
3. Στην αφίσα της Γενικής Γραμματείας Τουρισμού (1948) κυριαρχεί η εικόνα της θάλασσας, όπως μαρτυρεί και η λεζάντα Αιγαίον Πέλαγος. Στο βάθος φαίνονται γυμνά γκρίζα βουνά πάνω στα οποία είναι σκαρφαλωμένα λευκά σπιτάκια. Βάρκες είτε διαπλέουν το πέλαγος είτε προβάλλονται σε πρώτο πλάνο. Η αφίσα φαίνεται να ανταποκρίνεται περισσότερο στην αντίληψη που διατυπώνεται στο κείμενο 1: *Στον ταξιδιώτη που για πρώτη φορά έρχεται στην Ελλάδα, τίποτα δεν κάνει τόση εντύπωση όσο τα γυμνά γκρίζα βουνά που απλώνονται σ' όλη την απεραντοσύνη του ορίζοντα. Αλλά και οι περισσότεροι Έλληνες δεν έχουν καλύτερη εντύπωση για τον τόπο τους, που τον θεωρούν ξερό, άγονο και φτωχό.*
4. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ: *τα εκπληκτικά αγριολούλουδα των χιονισμένων κορυφών, τα ανθεκτικά ξερόφυτα των βράχων, τα μυρωδάτα βότανα των λόφων, οι περικοκλάδες των δασών κι όλα αυτά τα σπάνια και ενδημικά⁸ φυτά.*

Ο τρόπος που συνδέονται τα υποκείμενα προβάλλει εντονότερα την πληθώρα και την ποικιλία των φυτών που συνιστούν τη χλωρίδα της ελληνικής φύσης. Ο μεγάλος αριθμός υποκειμένων με παράλληλη σύνταξη και σημασιολογική ομοιότητα δημιουργεί την αίσθηση καταλόγου. Η εντύπωση αυτή προετοιμάζεται με όσα και όπως λέγονται στην περίοδο του λόγου που προηγείται.

⁸ **ενδημικός -ή -ό** [enðimikós] E1 : **α.**(ιατρ.) για λοιμώδη νόσο που εμφανίζεται σε ορισμένο τόπο τακτικά ή συνεχώς και προσβάλλει περιορισμένο αριθμό ατόμων: *Ενδημικό νόσημα. Ενδημική μορφή νόσου. Η νόσος εμφανίζεται ως ενδημική στις χώρες της Ασίας, προσβάλλει όμως και άλλες χώρες με τη μορφή επιδημίας.* || (μτφ.): *Ενδημικά κοινωνικά φαινόμενα.* **β.** (βοτ., ζωολ.) που αναπτύσσεται σε μια ορισμένη περιοχή, που έχει περιορισμένη γεωγραφική εξάπλωση: *Ενδημικά φυτά / είδη.*
www.greek-language.gr

Παραγωγή λόγου

Αναμένουμε

- Τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους της επιστολής
- Υποκειμενική οπτική γωνία στην περιγραφή.
- Οικείο ύφος, απλή γλώσσα και διάθεση προτρεπτική.

ΘΕΜΑ 10

Κείμενο 1

Τι είναι διάκριση;

Το να κάνουμε διάκριση απέναντι σε κάποιον σημαίνει ότι τον εμποδίζουμε να απολαμβάνει πλήρως όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του! Η διάκριση παραβιάζει μία βασική αρχή ανθρωπίνων δικαιωμάτων που λέει ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να ζουν ισότιμα, με αξιοπρέπεια και να έχουν τα ίδια θεμελιώδη δικαιώματα!

Υπάρχουν δύο είδη διακρίσεων:

- **Άμεση διάκριση** υπάρχει όταν υπό τις ίδιες συνθήκες μεταχειριζόμαστε έναν άνθρωπο χειρότερα από κάποιον άλλον.
Η άμεση διάκριση χαρακτηρίζεται από την πρόθεση να κάνει κανείς διακρίσεις σε βάρος μίας ομάδας ή ενός ατόμου
π.χ. ένα σχολείο που αρνείται να εγγραφεί μαθητές Ρομά ή μία γυναίκα που κάνει την ίδια δουλειά με το συνάδελφό της, αλλά πληρώνεται λιγότερο.
- Μερικές φορές η κατάσταση μοιάζει να είναι ίδια για όλους. Όμως στην πραγματικότητα ορισμένοι άνθρωποι αντιμετωπίζονται χειρότερα από κάποιους άλλους. Αυτό ονομάζεται έμμεση διάκριση.
Π.χ. ένα σχολείο που δεν διαθέτει ράμπες για τους μαθητές με αναπηρία φαινομενικά αντιμετωπίζει ουδέτερα όλους τους μαθητές αλλά στην πράξη φέρνει σε δυσκολότερη θέση όσους μαθητές έχουν κινητικά προβλήματα.
Αυτοί που εφαρμόζουν διακρίσεις μπορεί να είναι άτομα, επιχειρήσεις, οργανισμοί, καθώς και το κράτος, ο δημόσιος τομέας.

Πρόγραμμα Ίρις καταπολεμώντας τα στερεότυπα και τις διακρίσεις: Δράσεις για τη συμμετοχή, την ένταξη και την εκπαίδευση.

<http://www.neagenia.gr>

Κείμενο 2

Είναι στο βλέμμα των άλλων που συνειδητοποίησα για πρώτη φορά πως η ιστορία μου απαρτιζόταν από δύο ξεχωριστά κεφάλαια. Στη Γαλλία, στο σχολείο, ήμουν ο Έλληνας, εκείνος που μερικές φορές στο διάλειμμα χρησιμοποιούσε αυθόρμητα κάποια λέξη που είχε ακούσει στο σπίτι, ακατανόητη για τους μικρούς συμμαθητές του, οι οποίοι δεν έχαναν την ευκαιρία να γελάσουν περιφρονητικά μπροστά σε κάτι που δεν καταλάβαιναν.

Στην Ελλάδα, πάλι, στον τόπο καταγωγής της οικογένειάς μου, όπου επέστρεφα για διακοπές τα καλοκαίρια μαζί με τους γονείς και την αδελφή μου, η παριζιάνικη προφορά και το ωχρό μου δέρμα με έκαναν να ξεχωρίζω από τα άλλα σκληραγωγημένα παιδιά, που ήξεραν να κάνουν ποδήλατο χωρίς να κρατούν το τιμόνι.

Περίεργο συναίσθημα τελικά το να είσαι ταυτόχρονα και από δω και από κει, και πλούσιος και φτωχός. Πλούσιος, όταν μου φαινόταν πως οι δυο μου γλώσσες, οι δυο μου πολιτισμοί, οι δυο μου πατρίδες με έκαναν πιο προικισμένο από τους άλλους, περισσότερο ανοιχτό στον κόσμο, περισσότερο ανεκτικό· φτωχός, όταν έπρεπε να υπομείνω τα ατέλειωτα πειράγματα που προκαλούσε αυτή η διαφορετικότητα· ακόμα πιο φτωχός, όταν μου έκαναν την κλασική ερώτηση: «Προτιμάς το Παρίσι ή την Αθήνα, Νικολάκη;» Σαν να με ρωτούσαν αν προτιμώ τον πατέρα μου ή τη μητέρα μου. Για να μη χρειάζεται να απαντώ σ' αυτά τα ψευδοδιλήμματα, αποφάσισα τελικά να αποδεχθώ πλήρως τη διπλή μου ταυτότητα. Η Γαλλία με είδε να γεννιέμαι και να μεγαλώνω, μου έδωσε τις ίδιες ευκαιρίες που έδινε και στους άλλους πολίτες της. Η Ελλάδα με ενέπνευσε, με καθοδήγησε, μου κληροδότησε μια πανάρχαια γλώσσα. Χάρη λοιπόν σ' αυτή τη διπλή ταυτότητα μυήθηκα- εκ των πραγμάτων κι από τα γεννοφάσκια μου, που λένε- στην ώρα της Ευρώπης.

(Απόσπασμα από Νίκος Αλιάγας, *Γεννήθηκα Έλληνας*, Λιβάνης, Αθήνα 2004, σ. 13-14.)

Κείμενο 3

Μια χώρα έχει συνήθως μία γλώσσα την οποία μιλούν οι περισσότεροι κάτοικοί της, για παράδειγμα, δανικά στη Δανία, γαλλικά στη Γαλλία και ούτω καθεξής. Αλλά πολλοί απ' αυτούς τους ανθρώπους έχουν μάθει κι άλλες γλώσσες. Πολλοί κάτοικοι είναι μετανάστες και μιλούν τη γλώσσα της χώρας στην οποία γεννήθηκαν και μεγάλωσαν. Σε όλες τις χώρες μιλούνται πολλές γλώσσες. Ορισμένες περιπτώσεις, μάλιστα, είναι εκπληκτικές. Για παράδειγμα, στις ΗΠΑ μιλούνται εκατοντάδες γλώσσες. []

Αλλά γιατί οι άνθρωποι διατηρούν τις γλώσσες τους κατ' αυτόν τον τρόπο; Γιατί δεν παρατούν οι μετανάστες την παλιά γλώσσα τους και δεν μαθαίνουν μία νέα, όταν πάνε σε μια καινούργια χώρα για να εγκατασταθούν; Βέβαια, πολλοί το κάνουν []. Αλλά υπάρχουν επίσης πολλοί που καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες για να διατηρήσουν την πρώτη τους γλώσσα ζωντανή: τη μιλούν όποτε μπορούν, ιδρύουν τοπικές κοινότητες, όπου αυτό συνηθίζεται, και τη μαθαίνουν στα παιδιά τους. Συχνά και το κράτος υποδοχής επίσης καταβάλλει κάθε προσπάθεια να ενθαρρύνει την πολυγλωσσία, παρέχοντας υπηρεσίες σε όσες γλώσσες είναι δυνατόν.

Φανταστείτε τώρα ότι μετακομίζετε εσείς σε μια άλλη χώρα. Θα θέλατε να ξεχάσετε τη μητρική σας γλώσσα; Προφανώς όχι. Θα είχατε ακόμη φίλους και συγγενείς στη χώρα σας με τους οποίους θα θέλατε να μιλάτε ή να επικοινωνείτε. Αλλά, ακόμη κι αν δεν ίσχυε αυτό, θα είχατε στο μυαλό σας όλη τη γνώση και τις αναμνήσεις του πολιτισμού της, τα βιβλία που διαβάσατε, τα τραγούδια που μάθατε, το λαϊκό ιδίωμα με το οποίο είστε εξοικειωμένοι. Η μητρική σας γλώσσα αποτελεί μέρος της ταυτότητάς σας, είναι μια αίσθηση του ποιος είστε. Και αποτελεί μέρος της ταυτότητας αυτών που γνωρίζετε καλύτερα απ' όλους, δηλαδή των ανθρώπων με τους οποίους μεγαλώσατε.

(Απόσπασμα από David Crystal, *Ένα Μικρό Βιβλίο για τη Γλώσσα*, μετάφραση Γρηγόρης Κονδύλης, Πατάκης, Αθήνα 2010, σ. 121-123.)

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό – Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν :
 - I. Σύμφωνα με το κείμενο **1** άμεση διάκριση προκύπτει, όταν υπάρχει ανάγκη για διαφορετική αντιμετώπιση ορισμένων ανθρώπων αλλά δεν εφαρμόζονται κάποια ειδικά μέτρα γι' αυτούς.
 - II. Σύμφωνα με το κείμενο **1** η άμεση διάκριση δεν είναι αποτέλεσμα τυχαίας συμπεριφοράς.
 - III. Για τον Νίκο Αλιάγα (κείμενο **2**) η γλώσσα που μιλούσε δεν τον έκανε να ξεχωρίζει μόνο στη Γαλλία.
 - IV. Στα κείμενα **2** και **3** γίνεται φανερό ότι η διατήρηση της μητρικής γλώσσας δεν σχετίζεται με την ταυτότητα ενός ανθρώπου.
2. Τι ονομάζει ο συγγραφέας του κειμένου **2** «ψευτοδιλήμματα» και γιατί; Ποια είναι η απάντηση που δίνει;

3. Τι κοινό ως προς το θέμα αναγνωρίζεις ανάμεσα στα κείμενα **1** και **2** και στα κείμενα **2** και **3**;
4. Στη Γαλλία, στο σχολείο, ήμουν ο Έλληνας, εκείνος που μερικές φορές στο διάλειμμα χρησιμοποιούσε αυθόρμητα κάποια λέξη που είχε ακούσει στο σπίτι, ακατανόητη για τους μικρούς συμμαθητές του, οι οποίοι δεν έχαναν την ευκαιρία να γελάσουν περιφρονητικά μπροστά σε κάτι που δεν καταλάβαιναν.

Στο απόσπασμα αυτό ο ομιλητής χρησιμοποιεί αναφορικές προτάσεις, οι περισσότερες από τις οποίες εισάγονται με *που*. Να το αντικαταστήσεις με την αναφορική αντωνυμία ο οποίος/α/ο. Τι αλλάζει στο ύφος του κειμένου;

Παραγωγή λόγου

Είναι γνωστό πως προβλήματα όπως αυτά που αναφέρονται στα κείμενα που σας δόθηκαν αντιμετωπίζουν κάθε χρόνο πολλοί μαθητές και μαθήτριες. Σε ένα ηλεκτρονικό μήνυμα περίπου 250 λέξεων, που θα μπορούσες να στείλεις σε συνομήλικους σου, να εξηγήσεις για ποιους λόγους θα πρέπει να καταδικάζονται έμπρακτα τέτοιες συμπεριφορές.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Λάθος, II: Σωστό, III: Σωστό, IV: Λάθος
2. Ονομάζει «ψευτοδιλήμματα» τις αποφάσεις που έπρεπε να πάρει σχετικά με τη χώρα που προτιμούσε και τη γλώσσα που χρησιμοποιούσε, καθώς ο ίδιος δεν ένιωθε την ανάγκη αυτής της επιλογής. Η απάντηση που δίνει είναι η αποδοχή της διπλής του ταυτότητας.
3. Τα κείμενα **1** και **2** αναφέρονται στο ζήτημα των διακρίσεων που υφίστανται οι άνθρωποι. Τα κείμενα **2** και **3** αναφέρονται στο ρόλο της μητρικής γλώσσας στην ταυτότητα του ανθρώπου, ακόμα και όταν δεν ζει στη χώρα προέλευσής του.
4. Στη Γαλλία, στο σχολείο, ήμουν ο Έλληνας, εκείνος **ο οποίος** μερικές φορές στο διάλειμμα χρησιμοποιούσε αυθόρμητα κάποια λέξη **την οποία** είχε ακούσει στο σπίτι, ακατανόητη για τους μικρούς συμμαθητές του, οι οποίοι δεν έχαναν την ευκαιρία να γελάσουν περιφρονητικά μπροστά σε κάτι το **οποίο** δεν καταλάβαιναν.

Το αναφορικό **που** χρησιμοποιείται πιο συχνά στη γλώσσα μας, ιδιαίτερα στον προφορικό λόγο.

Η χρήση της αντωνυμίας **ο οποίος, η οποία, το οποίο** δίνει στο κείμενο περισσότερο επίσημο ύφος.

Παραγωγή λόγου

Το κείμενο μπορεί να έχει αμεσότητα στο ύφος, αφού απευθύνεται σε συνομηλίκους. Ζητούμενο είναι η πειστική επιχειρηματολογία. Μπορούν και είναι επιθυμητό να αξιοποιηθούν στοιχεία από τα κείμενα που έχουν δοθεί.